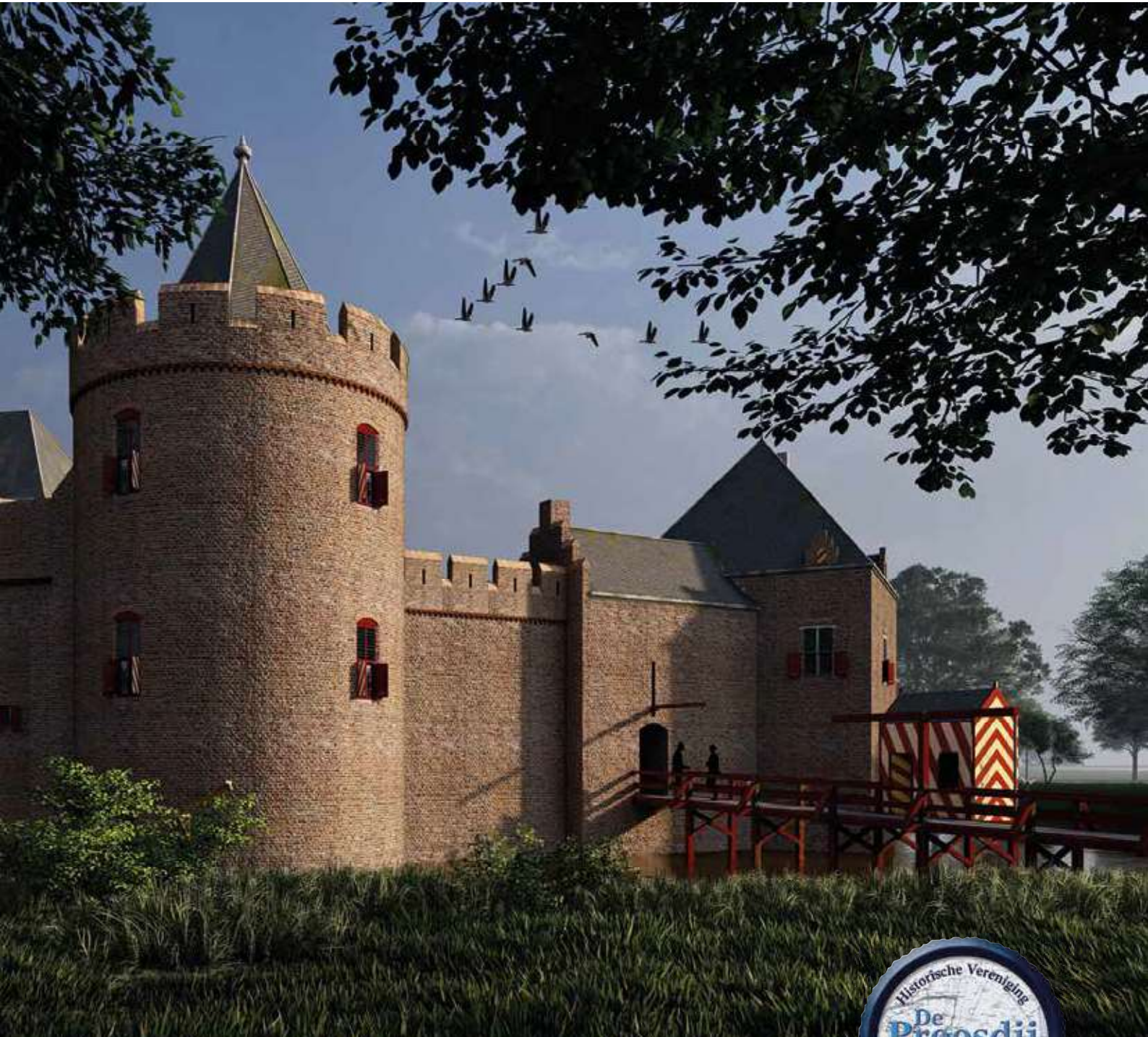

de Proosdijkroniek

JAARGANG 37 | NUMMER 3 | SEPTEMBER 2021

HET ABCOUDER SLOT

BURGEMEESTER ELSSEN EN DE STRIJD TEGEN DE ZANDZUIGERIJ

GOUDSCHE KAAS EN WAVERVEEN

Uithoorn in de Gemeente-atlas van Jacob Kuyper

door Kees Floor¹

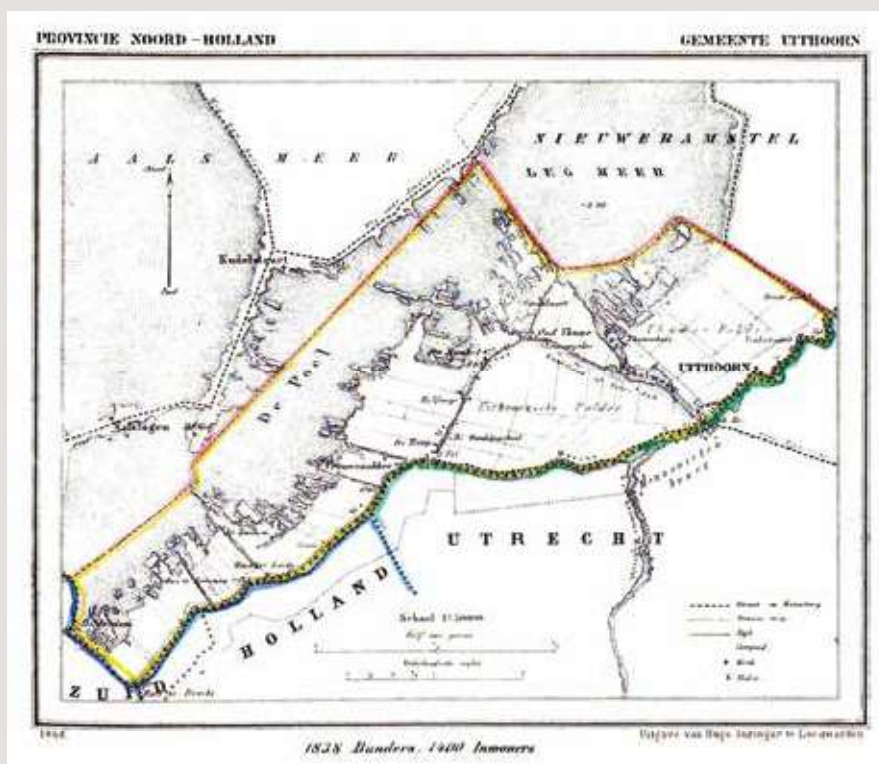
Cartograaf Jacob Kuyper tekende in de jaren 1864-1869 plattegronden van alle Nederlandse gemeenten, waaronder die van Uithoorn. De kaartjes, die werden uitgegeven door Hugo Suringar in Leeuwarden, waren los verkrijgbaar, maar ook gebundeld per provincie. Een *provincieatlas van Noord-Holland* bevatte 138 kaartjes en werd aangeboden voor een prijs van ongeveer 11 gulden. Een atlas van heel Nederland met ruim 1200 kaartjes kwam op circa zeventig gulden.

KLEURGEBRUIK

De kaartjes zijn doorgaans gedeeld. Van Uithoorn circuleren er exemplaren uit 1866 en 1868. Vaak zijn de kaartjes die we nu tegenkomen zwart-wit; ze zijn dan overgenomen uit facsimileuitgaven uit de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw². Kuyper en Suringar hechtten echter sterk aan kleur. Op de originele kaartjes en de daarvan gemaakte scans zijn de gemeentegrenzen gemarkeerd met twee verschillende kleuren, destijds door kleurders aangebracht met penseel en waterverf. Bij gemeenten waarvan het grondgebied tegen een provinciegrens aanlag, moest ook een derde kleur worden gebruikt. De kleurencombinatie moest aan de grenzen met buurgemeenten in de eigen provincie anders zijn dan aan de provinciegrens. In uitzonderlijke gevallen, zoals bij Uithoorn, was nog een vierde kleur vereist. Dat was nodig als een gemeente grensde aan twee verschillende provincies. Voor landsgrenzen golden in principe dezelfde regels, al zijn die lang niet overal toegepast.

'UITHOORN' TAMELIJK UNIEK

Om hoeveel vierkleurengemeenten ging het? Van de bijna 1200 toenmalige gemeenten in Nederland kwamen

Kaartje van de gemeente Uithoorn uit de Gemeente-atlas van Noord-Holland door Jacob Kuyper. Datering: 1868.

er slechts 37 in ^{acht}aanmerking voor een 'vierkleuren-behandeling'. Bij ~~zes~~ daarvan werden er inderdaad vier kleuren toegepast³; Uithoorn was daar een van. De gemeentegrenzen zijn aan de binnenzijde geel gemarkeerd, aan de buitenzijde blauw (Zuid-Holland), turquoise (Utrecht) en rood (Noord-Holland). Het Kuyperkaartje van Uithoorn is dus een van de zes veelkleurigste van de hele collectie van ongeveer 1200 stuks en daarmee tamelijk uniek. ■

¹ Kees Floor (1947) werkte als meteoroloog bij het KNMI in De Bilt. Hij schreef talrijke artikelen voor *de Volkskrant*, diverse weerbladen en periodieken van historische verenigingen.

² J. Kuyper: Gemeente-atlas van Nederland naar officiële bronnen bewerkt, Vierde deel: Noord-Holland. Europese Bibliotheek, Zaltbommel 1971 en Foresta, Groningen 1984. Fotomechanische herdrukken van het origineel, Suringar, Leeuwarden, 1871.

³ Coevorden (Dr), Emmen (Dr), Gramsbergen (Ov), Vledder (Dr), Uithoorn (NH) en Nieuwveen (ZH). *Ambt Hardenberg (1866)*, *weert (1866)*